

<https://doi.org/10.31516/2410-5333.066.07>¹

УДК 021

Д. Антоненко

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «доктор філософії», спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
indaheartbeat@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0009-9157-802X>

«SMART-БІБЛІОТЕКА» ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ БІБЛІОТЕКОЗНАВЧИЙ ТЕРМІН

У статті розглянуто одну з актуальних проблем упорядкування бібліотекознавчої термінології — визначення сутнісних ознак інноваційних термінів англomовного походження: «smart-бібліотека», «бібліохаб», «цифровий хаб», їх співвідношення з моделлю «чотирьох просторів» бібліотеки та концепцією бібліотеки — «третього місця». Проведено порівняльний аналіз дефініцій означених термінів у публікаціях українських та зарубіжних бібліотекознавців, виявлено спільні й відмінні підходи до визначення їхніх системних складових. Висновано, що сутнісні ознаки поняття «smart-бібліотека» дозволяють віднести його до узагальнюючих термінів, який ширший, ніж «бібліохаб» та «цифровий хаб». «Smart-бібліотека» як система передбачає обов'язкову наявність таких елементів, як «розумні технології» (штучний інтелект (ШІ) та інтернет речей (IoT)), «розумний простір», кваліфікований персонал, що забезпечує надання користувачам високотехнологічних послуг, спрямованих на навчання, організацію інтелектуального дозвілля, розвиток креативних навичок.

Ключові слова: «smart-бібліотека», «бібліохаб», терміносистема бібліотекознавства, бібліотечні інновації, високотехнологічні бібліотечні послуги.

D. Antonenko

Applicant of the third (educational and scientific) degree of higher education “Doctor of Philosophy”, specialty 029 Information, Library and Archival Affairs, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

“SMART LIBRARY” AS AN INNOVATIVE CONCEPT OF LIBRARY SCIENCE

The relevance of the study. Not only the productivity of scientific studies, but also the quality of the functioning of the library social institute depends on the accuracy and perfection of the library terminology system. Due to the lack of publications that precisely define the essence of new library terms of English origin, it is relevant to outline their understanding in scientific research and practice of library work, to identify their specific attributes and distinctive features.

The purpose of this study is to determine the essential features of innovative library terms “SMART library” and “bibliohub”, associated with the digitalization of library activities and their innovative development.

The methodology includes general scientific methods of analysis and synthesis; semantic analysis of the documentary flow of professional publications; method

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

of content analysis of official library websites and library resources of the Internet; terminological analysis to establish the content of terms, identify relationships between them; comparative analysis of definitions to compare the essential features of the concepts being defined.

The results. In the works of Ukrainian librarians, there is a “definitional synonymy” when using the terms “SMART library” and “bibliohub”, in the absence of a clear distinction between the defined concepts, their identification with the “four spaces” model and the concept of “third place” is observed. Therefore, it seems appropriate to draw the attention of researchers to the need to develop and use in the library science discourse more precise definitions of new terms of English origin in order to reflect in them the specific properties of the defined innovative phenomena of library practice.

The scientific novelty consists in determining the essence of the terms “SMART library” and “bibliohub”, identifying the relationships between them, and the correlation with other library science terms and concepts that reflect innovative directions in the development of library activities.

The practical significance. The results of the study should be used in the process of regulating library science terminology, in the process of training and advanced training of library specialists, in the practical activities of libraries in implementing projects to create bibliohubs and Smart libraries.

Conclusions. The essential features of the “Smart library” concept allow us to attribute it to generalizing terms, which are broader than “bibliohub”, “digital hub”. “SMART library” as a system requires the mandatory presence of such elements as “smart technologies” (artificial intelligence and the Internet of Things), “smart space”, qualified personnel, which ensures the provision of high-tech services to users aimed at learning, organization of intellectual leisure and development of creative skills.

Keywords: *SMART library, bibliohub, library science terminology, library innovations, high-tech library services.*

Актуальність теми дослідження. Розроблення концептуальних підходів до розуміння інноваційних тенденцій розвитку сучасної бібліотеки викликає появу в професійному науковому дискурсі нового покоління термінів, що визначають сутність опанування бібліотеками новітніх технологій та моделей діяльності. Серед них такі терміни, як «smart-бібліотека», «бібліохаб», «бібліотека як третє місце», «модель чотирьох просторів бібліотеки» та ін. Від точності та досконалості бібліотекознавчої терміносистеми залежить не лише продуктивність наукових студій, а й якість функціонування бібліотечного соціального інституту. За браком публікацій, у яких було б досконало визначено сутність нових бібліотекознавчих термінів англomовного походження, актуальним є окреслення їх розуміння в наукових дослідженнях та практиці роботи бібліотек, виявлення специфічних ознак та відмінних особливостей у дефініціях.

Постановка проблеми. У цьому дослідженні зроблено спробу визначити сутність термінів «smart-бібліотека» та «бібліохаб», означити їх спільні та відмінні особливості, зв'язок з концепціями «бібліотека як третє місце», «модель чотирьох просторів бібліотеки». Реконструкція функцій цих інноваційних явищ бібліотечної практики сприятиме впорядкуванню терміносистеми означеної предметної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сучасної бібліотекознавчої термінології, особливості її функціонування та творення є предметом досліджень багатьох українських учених. Проблема запозичень в українській бібліотечно-інформаційній термінології (БІТ) актуалізувалась із розвитком і впливом термінології комп'ютерних та телекомунікаційних технологій. Н. Стрішенець (2007) зазначає, що БІТ становить динамічну лексико-семантичну групу, яка має тенденцію до активного поповнення новими термінами, значною мірою в результаті запозичень з англійської мови.

Системно-структурна організація терміносистеми в галузі бібліотекознавства та бібліографознавства охарактеризована в дисертації Р. Білоусової (2021). Дослідниця описала основні лексико-семантичні процеси в цій системі, означила парадигматичні та синтагматичні зв'язки між ними, виявила специфіку словотворення в межах українського бібліотекознавства та бібліографознавства (УББ). У своїх публікаціях (Білоусова, 2022) дослідниця звертає увагу на те, що українська термінологія бібліотекознавства та бібліографознавства кінця ХХ — початку ХХІ ст. інтенсивно розвивається, поповнюється новими термінами, що зумовлено насамперед позамовними чинниками, а також акцентує на поширеній синонімії в терміносистемі українського бібліотекознавства та бібліографознавства.

Висновки і міркування, викладені в статті І. Житар, Г. Краєвської та Т. Матвійчук (2023) стосовно запозичень як джерела поповнення документознавчої термінології, цілком екстраполюються й на терміносистему бібліотекознавства. Дослідники слушно зауважують, що запозичення з інших мов допомагає виразити нові концепції, явища та технології, вказують на поповнення прямими й непрямими лексичними запозиченнями завдяки активізації наукових і міжмовних інтеграційних процесів.

Мета статті — визначення сутнісних ознак інноваційних бібліотекознавчих термінів «smart-бібліотека» та «бібліохаб», пов'язаних із цифровізацією діяльності бібліотек та їх інноваційним розвитком.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адаптація бібліотеки як соціального інституту до змін та викликів зовнішнього середовища, до вимог й очікувань користувачів привела до поширення різноманітних моделей організації їх діяльності, що сприяли підвищенню конкурентоспроможності цього типу комунікаційних установ на інформаційному ринку. Тут слід згадати концепцію інноваційного розвитку, відому як «модель чотирьох просторів бібліотеки», що запропонована експертами Центру досліджень культурної політики Королівської школи бібліотечних та інформаційних наук при Копенгагенському університеті (Д. Скот-Хансен, К. Хв. Расмуссен та Х. Йохумсен (Jochumsen et al., 2012)). Концептуальна модель, яка поєднує чотири простори: навчання, натхнення, зустрічей та подій, системно викладена в методичному посібнику (Бояринова та ін., 2020) для бібліотечних

фахівців України, сприйнята в теорії та застосовується в практиці бібліотечної діяльності. Про це свідчать численні приклади її реалізації, розміщені на інформаційних майданчиках, які представляють діяльність публічних бібліотек — сайти, сторінки соціальних мереж тощо.

Концепція «третього місця» запропонована американським соціологом Р. Ольденбургом (Oldenburg, 1999). У книзі автор звертається до тієї частини суспільного міського простору, яка перебуває поза «першим місцем» (first place) — оселею, «другим місцем» (second place) — місцем роботи або навчання, акцентуючи на «третьому місці» (third place), таких як американська таверна, англійський паб, німецько-англійські сади, мейнстріт, кав'ярні тощо. Це місця, у яких відбувається неформальне спілкування, їх відвідують люди з різних соціально-економічних верств; ці простори доступні, у них підтримується комфортна атмосфера й зміцнюються суспільні зв'язки в результаті соціальної взаємодії.

Ця концепція була взята до уваги бібліотечною спільнотою і адаптована до бібліотечної діяльності в контексті організації бібліотечного простору з різноманітними відкритими зонами та позиціонуванням бібліотеки як унікального місця зустрічей. Дослідники окреслюють поняття інноваційного бібліотечного простору в контексті парадигми «третього місця» як такого, що включає техніко-технологічні та програмні засоби бібліотечної діяльності, спрямовані передусім на задоволення соціокомунікативних, культурно-дозвіллевих та інформаційних потреб відвідувачів (Кравченко, 2019; Ніколайчук, 2024).

Останнім часом у бібліотекознавчій терміносистемі помітне місце посідають терміни «освітній хаб», «хаб цифрової освіти», «бібліохаб».

За браком визначення терміна «бібліохаб», взуємо на визначення «освітній хаб», запропоноване в розвідці О. Гриценчук (2020): освітній хаб на базі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) — це багатофункціональний цифровий освітній простір із забезпеченими організаційно-педагогічними умовами співпраці й спілкування учасників освітнього процесу (вчителів, керівників навчальних закладів, студентів, аспірантів і докторантів, науковців, батьків і т. ін.), організований з метою підтримки навчання і виховання; вироблення ідей та обміну досвідом; набуття зв'язків з однодумцями і їх об'єднання, що сприяє створенню інновацій та їх впровадженню в освіту; реалізації проєктів; професійного та особистого самовдосконалення.

Екстраполюючи це визначення на сферу бібліотечної діяльності, можемо відзначити схожість окреслених функцій. Так, представники Вільнянської централізованої бібліотечної системи презентують створений ними БібліоХаб як епіцентр соціокультурних подій, інформаційний центр, територію креативного навчання, самовираження і комунікації, спілкування та

дозвілля, майданчик громадянської активності членів громади («BiblioHub» Вільнянської громади — найкращий бібліотечний простір, 2023).

Представники Хмельницької міської централізованої бібліотечної системи, презентуючи проект бібліохабу, зазначають, що він передбачає створення в центральній бібліотеці безкоштовного мультимедійного простору для зустрічей, навчання, обміну думками та ідеями, і визначають, що БібліоХаб — це окрема кімната для спільної праці, проведення тренінгів, лекцій, майстер-класів для творчих, активних, креативних хмельничан, які генерують ідеї для розвитку нашого міста (БібліоХаб у центральній бібліотеці міста, б.д.).

Характеризуючи напрями розвитку бібліотек сьогодення, О. Макарова (2020) зазначає, що «... зі звичайної бібліотеки вона перетворилася в сучасний суспільний простір — бібліохаб, де можна в комфортних умовах насолоджуватися читанням, спілкуванням або працювати як у звичайному коворкінгу» (Макарова, 2020, с. 28).

Працівники Запорізької обласної універсальної наукової бібліотеки розглядають бібліохаб як сучасний багатофункціональний, вільний і доступний бібліотечний простір для спілкування, соціальних ініціатив, особистісного розвитку, навчання, творчості та активного дозвілля. Він слугує підвищенню рівня освіченості й культури спільноти, соціальній взаємодії і згуртованості громади. Тут члени громади можуть цікаво та корисно проводити час, розробляти спільні проекти, обговорювати актуальні для них теми, розвиватися, самовдосконалюватися. Бібліохаб — це епіцентр соціокультурних подій, інформаційний центр, територія креативного навчання, самовираження і комунікації, спілкування та дозвілля, майданчик громадянської активності членів громади (Бібліохаб як сучасний бібліотечний простір, 2021).

Таким чином, наведені підходи до розуміння поняття «бібліохаб» у бібліотечній практиці інтегрують модель «чотирьох просторів» і концепцію «третього місця».

Стосовно терміна «smart-бібліотека» слід зазначити, що відбуваються його «термінологічна абсорбція» і масштабування на широкий спектр видів бібліотечної діяльності. Так, сутність реалізованої в Державному торговельно-економічному університеті smart-бібліотеки на сайті закладу охарактеризовано таким чином: «Smart-бібліотека — це відкритий простір, зонований для читання, проведення лекцій, майстер-класів, презентацій і зручної роботи відвідувачів з комп'ютерами, шоломами віртуальної реальності та власними гаджетами, а також для відпочинку й інтелектуальних настільних ігор. Для інтелектуального відпочинку та дозвілля відкрито зону настільних ігор — студентам надається можливість веселого і корисного проведення дозвілля, спілкування з друзями» (SMART-бібліотека, б.д.).

Подajući пропозиції до реалізації проекту «SMART-бібліотека для дітей» (2019), його розробники в плані заходів впровадження цієї ініціативи зазначають про необхідність:

- придбання сучасного обладнання для творчого, пізнавального, цікавого та змістовного розвитку й дозвілля дитини;
- придбання реквізиту для реклами бібліотек для дітей, участі в міських заходах;
- створення комфортних умов для проведення творчих заходів у приміщенні бібліотеки.

Бібліотека Житомирського професійного ліцею (SMART-бібліотека Житомирського професійного ліцею ЖОР. Перший крок до цифрового ліцею зроблено, б.д.) окреслює сутність і зміст реалізованої в ліцеї smart-бібліотеки таким чином: «SMART-бібліотека — це інноваційний інтелектуальний та комунікаційний ресурсний осередок для здобувачів освіти, викладачів та педагогів, який забезпечує вільний доступ до якісних електронних підручників, енциклопедій, бібліотек та облаштований новітнім обладнанням. Бібліотеку реформовано за принципом існування чотирьох просторів (подій, зустрічей, натхнення та навчання). Модель Smart Простору — це соціокультурний центр, де користувачі мають можливість корисно, цікаво, творчо проводити своє дозвілля, займатися додатковою освітою та самоосвітою. SMART-бібліотека пропонує різні напрями діяльності для проведення навчання, має всі технічні можливості для креативного проведення часу молоді» (там само).

Не продовжуючи, за очевидної подібності, подальше наведення прикладів розуміння сутності smart-бібліотеки та проектів її реалізації в практиці діяльності бібліотек та навчальних закладів України, зазначимо, що змістовно вони спрямовані на зонування простору бібліотеки й насичення її сучасним техніко-технологічним обладнанням. Такий підхід вкладається у вже згадані концепції «чотирьох просторів» та «бібліотеки як третього місця» або ж може розглядатись як «цифровий хаб», і, фактично, поняття smart-бібліотека ототожнюється з ними.

Водночас smart-бібліотека в концептуальному розумінні її сутності не може обмежуватись такими підходами, оскільки є системним утворенням, яке потребує послідовного підходу до розробки, забезпечення функціонування, зокрема й з погляду професійних ресурсів.

Слід зазначити, що у вітчизняному науковому дискурсі не знаходимо спеціальних розвідок, предметно присвячених сутності поняття «smart-бібліотека». Разом з тим, у зарубіжних наукових студіях представлено значний доробок науковців щодо розкриття сутності smart-бібліотеки. Так, іранські дослідники Університету Ісфагана Ф. Фархарі, М. Чешмех-Сохрабі,

Х. Каршенас, розмірковуючи про концепції, аспекти розгляду та застосовані технології «SMART»-бібліотеки, розглянули 78 дослідницьких статей і виявили 128 концепцій «SMART»-бібліотеки, які акцентують на таких її аспектах: технологія (n = 53), послуги (n = 36), персонал (n = 19), організаційне управління (n = 7), простір і місце (n = 9), стратегічне управління (n = 2), моральні й правові питання (n = 2) (Farkhari et al., 2024).

Окреслюючи зміст терміна “smart” стосовно бібліотеки, індійські дослідники К. Кумар та К. Чиккаманджу (Kumar & Chikkamanju, 2024) трактують її як гнучку, адаптивну, розширювану, відкриту і людиноорієнтовану. Smart-бібліотеки — це нове покоління бібліотек, які працюють з об’єднанням розумних технологій, розумних користувачів та інтелектуальних послуг. Дослідники зазначають, що концепт «розумна бібліотека» з’являється в різних контекстах як синонім концепту «інтелектуальна бібліотека»; також трапляється словосполучення «електронна бібліотека», «віртуальна бібліотека». Автори висловлюють думку, згідно з якою «розумна бібліотека» — це бібліотека, яка є технологічно керованою, з ІІІ та ІоТ, і яка надає послуги розумним читачам.

Професор Лілльського університету Й. Шьопфель (Schöpfel, 2018) найточніше окреслив контури системного підходу до концепції «розумної» бібліотеки і описав її у чотирьох вимірах: «розумні» послуги, «розумні» люди, «розумне» місце, «розумне» управління (див. рисунок 1).

Водночас, як зазначає дослідник, концепція «розумної» бібліотеки залишається дещо розмитою, відкритою та динамічною. Науковець доходить висновку, відповідно до якого smart-бібліотека — це не унікальна модель чи проект, а процес, спосіб, яким можна досягти успіху, не занадто лінійний і структурований, однак більш творчий та інноваційний.

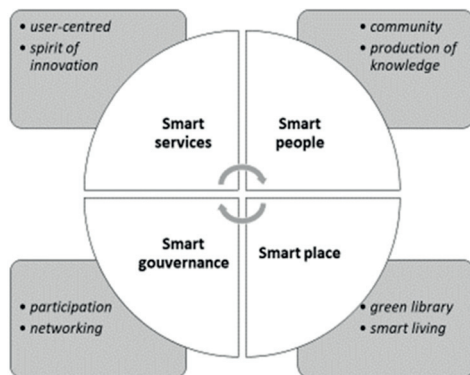

Рис. 1. Чотири виміри smart-бібліотеки (Schöpfel, 2018).

Висновки. Таким чином, сутнісні ознаки поняття «smart-бібліотека» дозволяють долучити його до узагальнюючих термінів, який ширший, ніж «бібліохаб», «цифровий хаб». «Smart-бібліотека» як система передбачає обов'язкову наявність таких елементів, як «розумні технології» (ШІ та IoT), «розумний простір», кваліфікований персонал, що забезпечує надання користувачам високотехнологічних послуг, спрямованих на навчання, організацію інтелектуального дозвілля, розвиток креативних навичок.

У працях українських бібліотекознавців спостерігається «дефініційна синонімія» при використанні термінів «smart-бібліотека» та «бібліохаб», за відсутності чіткого розмежування означених понять, простежується їх отождошення із моделлю «чотирьох просторів» та концепцією «третього місця». Тому вбачається доцільним звернення уваги дослідників на необхідність розроблення та застосування в бібліотекознавчому дискурсі точніших дефініцій нових термінів з метою відбиття в них специфічних властивостей означуваних інноваційних явищ бібліотечної практики.

Перспективи подальших досліджень. Наступні розвідки слід спрямувати на впорядкування нових понять бібліотекознавчої терміносистеми, пов'язаної з опануванням бібліотеками новітніх технологій, цифровізацією та інтелектуалізацією бібліотечного комунікаційного простору.

Список посилань

- «BiblioHub» Вільнянської громади — найкращий бібліотечний простір. (2023, Грудень 05). *Вільнянська міська територіальна громада. Запорізька область*. <https://vilnyanska-gromada.gov.ua/news/1701785380/>
- SMART бібліотека для дітей (2019, Липень 12). *Бюджет участі | Громадський Проект Дніпро*. <https://dnipro.pb.org.ua/projects/archive/281/show/122>
- SMART-бібліотека (б.д.). *Бібліотека ДТЕУ*. <https://lib.knute.edu.ua/index.php/smart-biblioteka>
- SMART-бібліотека Житомирського професійного ліцею ЖОР. Перший крок до цифрового ліцею зроблено (б.д.). *Житомирський професійний ліцей*. <https://www.zpl.zt.ua/smart-biblioteka/>
- БібліоХаб у центральній бібліотеці міста (б.д.). *Хмельницька міська централізована бібліотечна система*. <https://www.new.cbs.km.ua/BiblioHab>
- Бібліохаб як сучасний бібліотечний простір (2021, Вересень 21). *Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека*. <https://zounb.zp.ua/resource/zaporizkyu-kray/zaporizhzhya-bibliotechne/fahova-osvita/bibliohab-yak-suchasnij-bibliotechnij-prostir>
- Білоусова, Р. З. (2021). *Терміни бібліотекознавства та бібліографознавства в українській мові кінця ХХ — початку ХХІ століття (системно-структурна організація)* [Автореферат дисертації, Львівський національний університет імені Івана Франка]. Львівський національний університет імені Івана Франка.

- Білоусова, Р. З. (2022). Синонімія в терміносистемі українського бібліотекознавства та бібліографознавства. *Термінологічний вісник*, 6, 284–295. <https://termvisnyk.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/11/2022/01/Bilousova.pdf>
- Бояринова, О., Бруй, О., Лугова, Л., Сошинська, Я., & Шевченко, І. (2020). *Чотири простори бібліотеки: модель діяльності: практичний посібник*. Українська бібліотечна асоціація. ВГО Українська бібліотечна асоціація.
- Відкриття SMART-бібліотеки в КНТЕУ! (б.д.). *Державний торговельно-економічний університет / Київський національний торговельно-економічний університет*. <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=30648&uk>
- Гриценчук, О. (2020, Березень 5). *Освітні хаби на базі ІКТ як інструмент для вчителів громадянської освіти (досвід Нідерландів, Бельгії та України)* [Тези семінару]. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: (Моделювання цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти): збірник матеріалів всеукраїнського науково-практичного семінару, Київ. <http://surl.li/febby>
- Житар, І. В., Краєвська, Г. П., & Матвійчук, Т. П. (2023). Запозичення як джерело поповнення документознавчої термінології української мови. *Закарпатські філологічні студії*, 29 (1), 33–37. Видавничий дім «Гельветика».
- Кравченко, С. В. (2019). Бібліотека як «третє місце» або нові реалії бібліотечного простору. *Рівненська обласна бібліотека для молоді*. https://ulibrv.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/novi_realii.pdf
- Макарова, О. (2020). Бібліотека сьогодення: тенденції розвитку. *Інтернаука*, 6, 10–19.
- Ніколайчук, А. (2024). Концепція «третього місця» в контексті модернізації бібліотечного простору. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 3, 20–28.
- Стрішенець, Н. (2007). Запозичення в українській бібліотечно-інформаційній термінології. *Бібліотечний вісник*, 2, 20–25.
- Як стати хабом цифрової освіти? (б.д.). *Дія Освіта*. <https://osvita.diia.gov.ua/guides/how-to-became-digital-hub>
- Farkhari, F., CheshmehSohrabi, M., & Karshenas, H. (2024). Smart library: Reflections on concepts, aspects and technologies. *Journal of Information Science*. <https://doi.org/10.1177/01655515241260715>
- Jochumsen, H., Rasmussen, C. H., & Skot-Hansen, D. (2012). The four spaces — a new model for the public library. In *New Library World* (Vol. 113 (11/12), pp. 586–597). <https://doi.org/10.1108/03074801211282948>
- Kiran Kumar, G., & Chikkamanju. (2024). Smart libraries in the digital era: An overview. *JETIR*, 11 (1), 672–679. <https://www.jetir.org/papers/JETIR2401582.pdf>
- Oldenburg, R. (1999). *The great good place: cafés, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community* (3rd ed.). Marlowe & Company. <https://search.worldcat.org/title/754098309>

Schöpfel, J. (2018). Smart Libraries. *Infrastructures*, 3 (4). <https://doi.org/10.3390/infrastructures3040043>

References

- “BiblioHub” of Vilne community is the best library space. (2023, December 5). *Vilnianska miska terytorialna hromada. Zaporizka oblast*. <https://vilnianska-gromada.gov.ua/news/1701785380/>. [In Ukrainian].
- SMART library for children (2019, July 12). *Biudzhet uchasti | Hromadskiyi Proekt Dnipro*. <https://dnipro.pb.org.ua/projects/archive/281/show/122>. [In Ukrainian].
- SMART library (n.d.). *Biblioteka DTEU*. <https://lib.knute.edu.ua/index.php/smart-biblioteka>. [In Ukrainian].
- SMART-library of Zhytomyr Professional Lyceum ZHOR. The first step to the digital lyceum is made (n.d.). *Zhytomyrskiyi profesiyniyi litsei*. <https://www.zpl.zt.ua/smart-biblioteka/>. [In Ukrainian].
- BiblioHub in the central library of the city (n.d.). *Khmelnytska miska tsentralizovana bibliotekna systema*. <https://www.new.cbs.km.ua/BiblioHab>. [In Ukrainian].
- Bibliothub as a modern library space (2021, September 21). *Zaporizka oblasna universalna naukova biblioteka*. <https://zounb.zp.ua/resourse/zaporizkyy-kray/zaporizhzhya-bibliotekne/fahova-osvita/bibliothub-yak-suchasnij-biblioteknij-prostir>. [In Ukrainian].
- Bilousova, R. Z. (2021). *Terms of library science and bibliography in the Ukrainian language of the late XX and early XXI century (systemic and structural organization)* [Dissertation abstract, Ivan Franko Lviv National University]. Ivan Franko Lviv National University. [In Ukrainian].
- Bilousova, R. Z. (2022). Synonymy in the terminology of Ukrainian library science and bibliography. *Terminolohichniy visnyk*, 6, 284–295. <https://termvisnyk.iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/sites/11/2022/01/Bilousova.pdf>. [In Ukrainian].
- Boiarynova, O., Brui, O., Luhova, L., Soshynska, Ya., & Shevchenko, I. (2020). *Four spaces of the library: a model of activity: a practical guide*. Ukrainian Library Association. Ukrainian Library Association. [In Ukrainian].
- Opening of SMART-library in KNTEU! (n.d.). *Derzhavnyi torhovelno-ekonomichnyi universytet / Kyivskiyi natsionalnyi torhovelno-ekonomichnyi universytet*. <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=30648&uk>. [In Ukrainian].
- Hrytsenchuk, O. (2020, March 5). *ICT-based educational hubs as a tool for teachers of civic education (experience of the Netherlands, Belgium and Ukraine)* [Abstracts of the seminar]. Digital competence of a modern teacher of a new Ukrainian school: (Modeling the digital learning environment of a general secondary education institution): collection of materials of the all-Ukrainian scientific and practical seminar, Kyiv. <http://surl.li/febby>. [In Ukrainian].
- Zhytar, I. V., Kraievskaya, H. P., & Matviichuk, T. P. (2023). Borrowings as a source of replenishment of documentary terminology of the Ukrainian language.

-
- Zakarpatski filolohichni studii*, 29 (1), 33–37. Helvetica Publishing House. [In Ukrainian].
- Kravchenko, S. V. (2019). Library as a “third place” or new realities of library space. *Rivnenska oblasna biblioteka dlia molodi*. https://ulibrv.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/novi_realii.pdf. [In Ukrainian].
- Makarova, O. (2020). Library of today: development trends. *Internauka*, 6, 10–19. [In Ukrainian].
- Nikolaichuk, A. (2024). The concept of “third place” in the context of library space modernization. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk*, 3, 20–28. [In Ukrainian].
- Strishenets, N. (2007). Borrowings in Ukrainian library and information terminology. *Bibliotechnyi visnyk*, 2, 20–25. [In Ukrainian].
- How to become a hub of digital education? (n.d.). *Diia Osvita*. <https://osvita.diia.gov.ua/guides/how-to-become-digital-hub>. [In Ukrainian].
- Farkhari, F., CheshmehSohrabi, M., & Karshenas, H. (2024). Smart library: Reflections on concepts, aspects and technologies. *Journal of Information Science*. <https://doi.org/10.1177/01655515241260715>. [In English].
- Jochumsen, H., Rasmussen, C. H., & Skot-Hansen, D. (2012). The four spaces — a new model for the public library. In *New Library World* (Vol. 113 (11/12), pp. 586–597). <https://doi.org/10.1108/03074801211282948>. [In English].
- Kiran Kumar, G., & Chikkamanju. (2024). Smart libraries in the digital era: An overview. *JETIR*, 11 (1), 672–679. <https://www.jetir.org/papers/JETIR2401582.pdf>. [In English].
- Oldenburg, R. (1999). *The great good place: cafés, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community* (3rd ed.). Marlowe & Company. <https://search.worldcat.org/title/754098309>. [In English].
- Schöpfel, J. (2018). Smart Libraries. *Infrastructures*, 3 (4). <https://doi.org/10.3390/infrastructures3040043>. [In English].

Надійшла до редколегії 07.08.2024